Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 124 (4760)
ВТОРНИК
ИЮНИИН
26
1945 он

Сэн 20 мүнгэ

Хүдөө ажалые түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба улам саашадань хүгжөөхэ, хүрьһэнэй үрэжэлые һайжаруулха, ургаса дээшэлүүлхэ ба малажалдаа бата бэхи тэжээлэй база байгуулхын тула газараа севооборордой ёһоор эдлэхэ гээшэ шухала зорилго болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи зарлалгын XII сесси

ССР Союзай Верховно Соведэй заседани тухай

Информационно мэдээсэл

Июниин 23-ай үдэдэй 11 часта Кремльдэ, СССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хоёрдохи нэгэдэмэл заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Н. М. Шверник** түрүүлэгшээр һууна.

Дайлалдажа байгаа Улаан Армиин личнэ составай наһажаал болоһон хүнүүдые албанһаа табиха тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ. Депутат **М. С. Гречуха** (Украинска ССР), РСФСР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ **А. Н. Косыгин**, депутат **П. К. Пономаренко** (Белорусска ССР), депутат **А. А. Байков** (Ленинград), депутат **В. Т. Лацис** (Латвийска ССР), депутат **Т. П. Шаповалова** (Воронежско область), депутат **Ю. И. Палецкис** (Литовско ССР), ажалшадай депутадуудай Московско городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Г. М. Попов** гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Арсаха зүйлнүүдэй үгы байһан дээрэһээ нүхэр **Антонов** түгэсхэлэй үгэ хэлэхэһээ арсаба.

СССР-эй Верховно Совет болбол „Дайлалдажа байгаа Улаан Армиин личнэ составай наһажаал болоһон хүнүүдые албанһаа табиха тухай законие" нэгэн дуугаар баталан абла.

Энээгээр СССР-эй Верховно Соведэй XII сесси өөрынгөө хүдэлмэри дүүргэбэ.

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин Крайовая Рада Народовойн Президентын, Польско Республикын Саг зуурын Правительствын членүүдэй болон Москвада ерээд байһан польско политическэ ажал-ябуулагшадай хүндэлэлдэ обед угэбэ

Июниин 23-да Кремль соо СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин Крайовая Рада Народовойн Президентын, Польско Республикын Саг Зуурын Правительствын членүүдэй ба Москвада ерээд байһан польско ажал-ябуулагшадай хүндэлэлдэ обед хэбэ.

Обед болоходо Крайовая Рада Народовойн Президент господин Б. Берут, Польско Республикын Саг Зуурын Правительствын Премьер-Министр господин Э. Осубка-Моравский, Премьер-Министрэй Орлогшо господин В. Гомулка, Гадаада Хэрэгүүдэй Министр господин В. Ржимовский, Г. Рабановский, Г. Минц, СССР-тэ һуудаг Польско Республикын Элшэн Сайд господин З. Модзелевский, господинууд В. Ковальский, С. Швальбе, С. Банчик, маршал Роля-Жимерский, генерал-полковник Корчиц, генерал-лейтенант Спыхальский, генерал-полковнигууд Поплавский, Сверчевский, Чернявский, Мостовенко, генерал-лейтенантнууд Завадский болон Полынин, господинууд А. Кржижановский, В. Керник, З. Жулавский, Г. Колодзейский, С. Кутшеба, С. Миколайчик, Я. Станчик, А. Колодзей, мүн тэрэшэлэн СССР-тэ һуудаг Великобританиин Элшэн Сайд сэр Арчибальд Керр ба США-гэй Элшэн Сайд господин В. А. Гарриман гэгшэд байба.

Советскэ талаһаа: М. И. Калинин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, А. А. Жданов, А. А. Андреев, Л. П. Берия, Н. С. Хрущёв, Г. М. Маленков, Н. М. Шверник, Н. А. Вознесенский, А. Н. Косыгин, Советскэ Союзай Маршал К. К. Рокоссовский, Н. А. Булганин, П. К. Пономаренко, Ю. И. Палецкис, А. Я. Вышинский, В. Н. Меркулов, Польшодо һуудаг СССР-эй Элшэн Сайд В. З. Лебедев, армиин генерал А. И. Антонов, В. В. Кузнецов. Г. М. Попов, А. Ф. Горкин болон Наркоминделэй ба Оборонын Наркомадай харюусалгата сотруднигууд байлсаба.

Энэ обед халуун хани барисаанай байдалда үнгэрөө.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын Алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь «Б.М. Үнэнэй» июниин 24-эй номерто).

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

14. КАЗАНЦЕВА Анна Григорьевнае—Иволгын аймагай Саянтын сельпогой хүдэлмэришэн эхэнэр.

15. КАЛОГАНСКАЯ Варвара Прокопьевнае—Иволгын аймагай «1-ое Мая» колхозой колхозница.

16. КОЧМАРЕВА Любовь Иосифовнае—Улан-Удэ городой Пригороднэ районой гэрэй эзэн эхэнэр.

17. НАЛЕТОВА Агния Николаевнае—Иволгын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

18. НИМАЕВА Сырен Цыденовнае—Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой колхозница.

19. ПОНАМАРЕВА Таисья Георгиевнае—Байкало-Кударын аймагай «Красный Пахарь» колхозой колхозница.

20. СЕКАЕВА Антонида Сергеевнае—Улан-Удэ городой Городской районой гэрэй эзэн эхэнэр.

21. ТУРУЛИНА Пелагея Михайловнае—Улан-Удэ городой Городской районой гэрэй эзэн эхэнэр.

22. ЦЫДЕНОВА Пильжид Раднаевнае—Иволгын аймагай „Молотовой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

23. ШЕХОВА Александра Давыдовнае—Улан-Удэ городой Пригороднэ районой Горводопроводой хүдэлмэришэн эхэнэр.

24. ШУМИХИНА Варвара Ильиничнае—Иволгын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Г. ЦЫДЕНОВА.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ В. МОНКЕТОВ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1945 оной майн 23.

СССР-эй Академи Наукын 220 жэлэй ойе тэмдэглэжэ почтово марканууд гаргагдаа

СССР-эй Академи наукын 220 жэлэй ойе тэмдэглэжэ Хэлхээ-холбооной Арадай Комиссариат почтово маркануудые гаргаа. Академиин президиумэй Москвадахи байшанай зурагтай 30 мүнгэнэй ба Академиин Ленинградтахи байшанай зураг болон М. В. Ломоносовой портредтэй 2 түхэригэй марканууд гаргагдаха байна. (ТАСС).

СССР-эй Совнаркомдо

Колхозуудта севооборот бии болгохо ба ашаглаха хэрэгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Сэрэгэй урда тээхи жэлнүүдтэ севооборордые зүбөөр хэхэ тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ, тэрэ хадаа колхозуудай полинууд дээрэ хүдөө-ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ аргаболомжо үгэһэн байгаа; гэбэшье дайн сэрэгэй үедэ севооборордые бии болгохо ябадал нилээд бага боложо, севооборордуудые бии болгохо ба ашаглан хэрэглэлгэ ехэнхидээ хазагайруулагдаһан байна гэжэ СССР-эй Совнарком тэмдэглэнэ. Севооборот хэдэггүй гү, али хазагайруулһан тиимэ колхозуудаар хүрьһэнэй үрэжэлые һэргээн бодхоохо, полинуудые бог буртагһаа сэбэрлэхэ ябадал хангагдаагүйһөө байтагай, газарые зүбөөр хубаарилан тарилга хэхэ тушаа түрүүшын эрилтые бэелүүлээгүй дээрэһээнь, полинуудые ехэхэн буртаг үбһэтэй болгоһон ба ургасые доошонь оруулһан байна.

Севооборордые бии болгохо ба ашаглаха хэрэгэй иимэ хангалтагүй байһан ушар хадаа имагта олонхи районуудай нютагуудтахи советскэ болон газартаряалангай органуудай севооборордой удха шанарые мартажархиһан ба энэ хэрэгые орхиһон, колхозуудта олон жэлэй ногоонуудай тарилгые ехэдхэхэ тухай ёһотой анхаралаа гаргаагүй. саг болзор сооһь пар хахалха ба тэрэниие элдүүрилхэ тухай. хүдөө-ажахын культурануудай тарилга хэхэдээ газарые зүбөөр хубаарилха гол заабаринуудые сахингүйгөөр ба урда тээнь таригдаһан культурануудай газарые зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ болоно. Тиихэ зуураа, нютагуудтахи органууд болбол зарим районууд ба колхозуудаар тарилгын талмайнуудые буруугаар түсэблэжэ, өөһэдөө севооборордые хазагайруулһан байна.

СССР-эй Совнарком болбол хүдөө-ажахын культурануудай ургасые ургэхэ талаар нэгэн шиидхэхы арга болохо севооборордые бии болгохо ба ашаглан хэрэглэхэ хэрэгтэ саашадаа иимээр хандаха ябадал тэсэшэгүй гэжэ тоолоно.

ССР Союзай Совнарком болбол 1945 ондо колхозуудта севооборордые бии болгохо ба ашаглаха хэрэгые эрид шууд һайжаруулхые СССР-эй Наркомзем, союзна болон автономно республикануудай совнаркомуудые, хизаар, область болон районуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгална.

Хүдөө ажалые түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхэ, хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэлүүлхэ, колхозуудта ургасые дээшэлүүлхэ ба малажалда бата бэхи үбһэ тэжээлэй база байгуулха зорилготойгоор ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй ТОГТООХОНЬ:

СССР-эй Наркомзем, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, хизаар ба областьнуудай исполкомуудые уялгалха гэбэл:

I. Хазагайруулагдаһан севооборордые һэргээн бодхоохо тушаа

1. Севооборордтой болоһон колхозуудаар севооборордой байдалые, тэрэнэй ашаглалгые, севооборордые ашаглаха түсэбүүдэй бии болгогдоһониие ба хэрзэргэ зүб байһаниинь, мүн тэрэшэлэн полинуудай хилые тэрэ зандань байлгаха ба хилэнүүдэй тэмдэгүүдые 1945 оной туршада шалгажа үзэхэ. Севооборордые ашаглан хэрэглэхэ түсэбгүй гү, али газарые зүбөөр хубаарилан тариха ябадал түсэбтэйнь таарахагүй байһан колхозуудта—тэрэ түсэбүүдынь зохёохо ба нарижуулха. Полинуудайнгаа хилые хахалшхиһан гү, али хилынгээ тэмдэгүүдые үгы хэшхиһэн колхозуудта, — тэрэниие һэргээн бодхоохо.

Севооборордые ашаглан хэрэглэхэ түсэбые зохёохо ба нарижуулхадаа урдань таригдаһан культурануудые зүбөөр хэрэглэхэ тухай удаахи гол үндэһэн заабаринуудые хүтэлбэри болгохо гэбэл:

а) залаата культурануудые нэгэ тариһан газар дээрээ 2 жэл соо удаа-удаагаар тарихагүй;

б) плугаар хахалжа олон жэлэй ногоо тариһан газарые, сэбэр парай һүүлээр таригдаһан пропашной ба бобово культурануудые, мүн намарай ба хабарай тарилга хэһэн газарые сэбэр парта хэрэглэхэгүй. Севооборордтой боложо байха үедөө эгээл бог үрмэдэһэтэй болоһон газар дээрэ сэбэр пар бэлдэхэ;

в) түбхын түрүүндэ плугаар хахалагдаһан олон жэлэй ногоо тариһан залог газарта, плугаар хахалагдаһан олон жэлэй ногоо тариһан газарта, мүн сэбэр пар дээрэ хаяһан намарай тарилгын, хартаабха ба свёклын ургаса абаһанай һүүлээр, тиин зүүн зүгэй ба Волга шадархи районуудта — мүн лэ сэбэр пар дээрэ шэнисын хабарай тарилга хэхэ;

г) үтэгжүүлэгдэһэн парай һүүлээр таригдаһан намарай тарилгын ургаса абаһан газар дээрэ, плугаар хахалжа олон жэлэй ногоо тариһан ба орооһото-бобово культура тариһан газарта нэн түрүүн хартаабха, сахарна свёкло ба наран сэсэгэй тарилга хэхэ.

2. Хазагайруулагдаһан севооборордые һэргээн бодхоохо түсэбые 1945 ондо 22.710 колхозуудаар бии болгохо гэжэ тогтоогоод, удаахи область, хизаар ба республикануудаар хубааха гэбэл:

Алтайска хизаар—100.
Башкирска АССР—500.
Брянска область—225.
Бурят-Монгол АССР—40.
Великолукска область—200.
Вологодско область—200.
Воронежско область—500.
Горьковско область—193.
Ивановска область—107.
Калининска область—500.
Калужска область—250.
Кемеровскэ область—300.
Кировскэ область—500.
Костромско область—40.
Коми АССР—130.
Краснодарска хизаар—100.
Крымскэ АССР—110.
Курска область—500
Куйбышевска область—359.
Ленинградска область—270.
Марийска АССР—120.
Новгородско область—200.
Новосибирскэ область—400.
Омско область—500.
Пензенскэ область—400.
Псковско область—200.
Ростовско область—240.
Рязанска область—100.
Саратовска область—265.
Свердловскэ область—100.
Смоленскэ область—400.
Сталинградска область—400.
Тамбовско область—300.
Тульска область—375.
Удмуртска АССР—74.
Ульяновска область—300.
Хабаровска хизаар—89.
Челябинска область—186.
Чкаловска область—150.
Чувашска АССР—112.
Белорусска ССР—6.200.
Казахска ССР—460.
Карело-Финскэ ССР—50.
Киргизскэ ССР—40.
Молдавска ССР—25.
Узбекскэ ССР—900.
Украинска ССР—5.000

3. Хазагайруулагдаһан севооборордые һэргээн бодхоохо хүдэлмэринүүдэй удаадахи гурим тогтоохо гэбэл:

а) колхозуудта севооборордые һэргээн бодхоохо тогтоогдоһон түсэбһөө бодомжолжо, республикануудай совнаркомууд, хизаарай (обл). исполкомууд болбол байгша оной июлиин 20 хүртэр колхозуудта севооборордые һэргээн бодхоохо райисполкомуудай дурадхалнудые хаража үзэхэ ба севооборордые һэргээн бодхоожо абаха колхозуудые нэрлэн, 1945 ондо севооборордые һэргээн бодхоохо тушаа хүдэлмэриин түсэбые район бүридэ тогтоохо;

б) севооборордые түсэбэй ёһоор һэргээн бодхоохо болоһон колхозуудта агрономууд ба газар эсхэмжэлэгшэдые райисполкомууд эльгээхэ болоно. Севооборордые һэргээн бодхоохо тушаа хүдэлмэриие үнгэргэхын түлөө эльгээгдэһэн агрономууд болон газар эсхэмжэлэгшэд болбол колхозой правленитэй хамта севооборордые һэргээн бодхоохо тухай асуудалые хаража үзөөд, энэ хүдэлмэриин гуримые зохёохо, бии байһан документацине суглуулха уялгатай. Колхозой түрүүлэгшэтэй ба бригадиртай хамта севооборот хэхэ полиие нютаг дээрэнь хаража үзэхэ, хилын тэмдэгүүдые һэргээн бодхоохо, чертеж дээрээ урдань таригдаһан культурануудые оруулха болон тарилга хэхэдээ газарые имагта ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ ябадалые хараадаа абаһан түсэб зохёохо. Райисполкомууд болбол колхозуудые шухала хэрэгтэй схематическа чертежнуудаар хангаха уялгатай;

в) севооборордые һэргээн бодхоохо түсэбөө колхозой правлени болбол агрономой гү, али газар эсхэмжэлэгшын хабаадалгатайгаар хаража үзөөд, райзогой шалгажа үзэһэнэй һүүлээр колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ ба колхозой түрүүлэгшын проект зохёоходо хабаадалсаһан агрономой ба газар эсхэмжэлэгшын уялгата ёһоной хабаадалгатайгаар райисполкомоор баталагдаха.

II. Севооборордые бии болгохо тушаа

4. Колхозуудта севооборот байгуулха ябадал болбол область ба районуудай хүдөө-ажахын үйлэдбэриие саашадань һайжаруулха зорилгонуудһаа бодомжологдожо, мүн тэрэшэлэн колхоз бүхэнэй тодорхой ажахын ба байгаалиин условинуудые хараадаа абажа байгуулагдаха ёһотой гэжэ тогтоохо.

Севооборордые зүбөөр бии болгохо ябадалда академик Вильямсаар һайхашаагдаһан бобово болон олон жэлэй залаата ногоонуудые тариха, мүн тэрэшэлэн саг болзор сооһь хахалагдаһан ба һайнаар элдүүрилэгдэһэн парые үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал зайлашагүй условинь болоно.

5. 1945 ондо севооборот бии болгохо түсэбые 17.429 колхозуудта тогтоогоод, удаахи республика, хизаар болон областьнуудта хубааха гэбэл:

Алтайска хизаар—150.
Архангельска область—300.
Астраханска область—30.
Башкирска АССР—400.
Бурят-Монгол АССР—162.
Брянска область—25.
Вологодско область—1000.
Воронежско область—200.
Владимировска область—440.
Великолукска область—200.
Горьковско область—400.
Грозненско область—30.
Дагестанска АССР—75.
Ивановска область—213.
Иркутска область—400.
Кабардинска АССР—20.
Калининска область—255.
Кемеровскэ область—130.
Кировска область—1000.
Коми АССР—115.
Краснодарска хизаар—230.
Красноярска хизаар—400.
Куйбышевска область—310.
Курганска область—325.
Курска область—100.
Костромско область—386.
Крымска АССР—80.
Ленинградска область—30.
Марийска АССР—200.
Молотовско область—400.
Мордовско АССР—300.
Московско область—1200.
Новосибирска область—300.
Новгородско область—255.
Омско область—300.
Орловско область—600.
Пензенскэ область—250.
Приморска хизаар—125.
Ростовско область—200.
Рязанска область—250.
Северо-Осетинскэ АССР—50.
Саратовска область—235.
Свердловскэ область—100.
Ставропольска хизаар—440.
Сталинградска область—150.
Тамбовско область—312.
Татарска АССР—500.
Томско область—150.
Тюменскэ область—127.
Ульяновска область—100.
Удмурска АССР—300.
Хабаровска хизаар—100.
Челябинка область—180.
Читинскэ область—150.
Чкаловска область—500.
Чувашска АССР—160.
Якутска АССР—30.
Ярославска область—200.
Азербайджанска ССР—70.
Армянска ССР—273.
Грузинскэ ССР—105.
Казахска ССР—400.
Киргизска ССР—126.
Таджикска ССР—260.
Туркменскэ ССР—325.
Узбекскэ ССР—300.

Райисполкомуудай дурадхалнуудые 1945 оной июлиин 20 хүртэр хаража үзөөд, севооборордтой болохо колхозуудые. тэрэнэй бэлэдхэлынь хараадаа абажа тодорхойлон, 1945 ондо севооборот бии болгохо түсэбые район бүхэндэ тогтоохыень республикануудай совнаркомууд. хизаар болон областьнуудай исполкомуудые уялгалха.

6. 1946 ба 1947 онуудта колхозуудаар севооборот бии болгохо түсэбүүдые 1945 оной октябриин 1 хүртэр зохёожо, тэрэниие СССР-эй Совнаркомой баталамжада табихыень республикануудай совнаркомууд, хизаар болон областьнуудай исполкомуудые уялгалха.

7. Колхозуудта хэгдэхэ севооборордууд иимэ юумэнүүдые хангаха ёһотой гэжэ тогтоохо гэбэл:

а) хүдөө ажалые хүгжөөхэ тушаа гүрэнэй даалгабариие дүүргэхэ, хүдөө ажалай культурануудай ургасые саашадань улам ехэ болгохо, малажалые хүгжөөхэ ба тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхэ, мүн тэрэшэлэн бусад һалбаринуудые (сад, огород гэхэ мэтэ) хүгжөөхэ ба ажалай һалбаринуудые зүбөөр тааруулан хүгжөөхэ;

б) эд болбосоруулха ажаүйлэдбэриие ойро дүтын колхозуудһаа асарагдаһан хүдөө ажалай түүхэй эдээр хангаха, холо газарта транспортаар абаашахада ашаг багатай продукциин шэрэлгые усадхаха (хартаабха, сахарай свёкло, овощь болон бусад).

Ажаүйлэдбэриин центрнүүд болон томо томо городуудые тойруулан хартаабха ба овощь ургуулха, һү-мал ажалай үсхэбэриин базануудые байгуулха;

в) колхозно газарые зүбөөр эдлэхэ, газарай хүрьһэнэй ургасые ехэ болгохо, полевой севооборордуудта олон жэлэй үбһэ ногоо тариха ябадалые ургэдхэжэ, малай тэжээл тариха севооборордуудые бии болгожо ба сабшалан болон бэлшээриин газарай элдүүриие эмхидхэжэ, адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база бии болгохо;

г) колхозой хамтын газарые колхознигуудай бууса шадарай участогуудһаа тон наринаар илгажа, хилэтэй болгохо, сад, жэмэс, халуун хүйтэ даасатай тутово модонууд болон олон жэлэй бусад ургамалнуудые тариха газараа улам саашань ехэ болгохо, тарялаанай газарые хахалха модоной ургасатай полосануудые зүбөөр хубаарилан байгуулха;

д) севооборордой полинуудай хилыень зүбөөр эсхэмжэлжэ ба хубаажа, тракторнууд болон хүдөө ажалай машинануудые хэрэглэхын тулада үлэмжэ һайн условинуудые бии болгохо.

8 1940 ондо эдлэжэ байһан (тарилгын газар болон пар) тарялангай газарай хэмжээ дээрэһээ севооборордые гуримшалан зохёохо.

Ашагтай сабшалан хадалан ба бэлшээриһээ бэшээрынь тарялангайнгаа газарые хүсэд эдлэһэн ба сүлөөтэй хэбтэһэн тарялангай газартай колхозуудта шэнэ газарнуудые тарилгада болон ойрын жэлнүүдтэ парта хэрэглэхээр севооборот соо оруулхаар хараалха.

Дундада Азиин уһалууриин газартай районуудай колхозуудта хүдөө ажалай ашаглалгаһаа гарашаһан уһалууриин газарнуудые дахяад эдлэхэ болон мүн тэрэшэлэн уһалууриин газарые ехэ болгохо хэмжээ-ябуулгануудые хараалха.

9. Хүдөө ажалай зоононуудай онсо өөрэ илгаануудтай тааралдуулан, зүб севооборордуудые бии болгохо ба колхоз бүхэндэ культурануудые ээлжээлүүлэн тариха ябадалые бии болгоходоо иимэ заабариие хүтэлбэри болгохо гэбэл:

А. Хара шоройтой бэшэ газартай колхозуудта (Архангельска, Брянска, Великолукска, Владимирска, Вологодско, Горьковско, Ивановска, Калининска, Калужска, Кировскэ областьнууд, Костромско, Ленинградска областьнууд, Молотовско область, Московско, Новгородско, Псковско, Рязанска, Свердловскэ, Смоленскэ, Тульска болон Ярославска областьнууд, Марийска, Удмуртскэ, Чувашска болон Коми АССР, Белорусска болон Карело-Финскэ ССР), мүн тэрэшэлэн «Хара шоройтой бэшэ газарай колхозуудта ба совхозуудта зүбөөр хэгдэхэ севооборордые бии болгохо тухай» СССР-эй Совнаркомой 1941 оной мартын 25-ай тогтоолтой зохилдуулан Мордовско ба Татарска АССР-эй колхозуудта:

а) лён таридаг колхозуудта гол түлэб 7—8 гү, али 9 политой севооборордуудые бии болгохо гэбэл сэбэр гү, али вико-овёсой парай 1—2 политой, намарай тарилга хэһэн 1—2 политой, лён тариһан полиие нэгэһээ дээшэ бэшэ, клевериие тимофеевкэтэй холижо тариһан хоёр поли ба хабарай залаата, бобово ба пропашной культурануудые тариһан 2—4 политой;

б) лён таридаггүй колхозуудта (угаа шиигтэй районуудта байһан гол түлэб 8—9 политой севооборордые бии болгохо гэбэл сэбэр парай тарилга хэһэн нэгэ политой, намарай тарилга хэһэн хоёр политой, олон жэлэй үбһэ ногоо тариһан хоёр политой ба хабарай залаата, бобово болон пропашной культурануудые тариһан 3—4 политой байха;

в) намарайнгаа тарилгые шадаха зэргээр сэбэр пар дээрэ хэдэг байһан хара шоройтой бэшэ газартай полосагай зүүн районуудай колхозуудта гол түлэб 8—9 ба томо томо колхозуудта 10 политой севооборордые бии болгохо, тиихэдээ сэбэр пар дээрэ намарай тарилга хэһэн хоёр политой, олон жэлэй үбһэ ногоо тариһан хоёр политой ба хабарай залаата, бобово болон пропашной культурануудые тариһан 3—5 политой байха болоно;

г) эльһэтэй хүнгэн шоройтой газартай колхозуудта олон жэлэй үбһэ ногоо таридаггүй, 4-5-6-7 полинуудтай севооборот бии болгохо, тиихэдээ люпиновэ парые үргэнөөр хэрэглэхэ, тиин намарай тарилга хэһэн газараа гол түлэб пропашной культура тарихаар хэрэглэхэ;

д) хартаабха болбосоруулдаг болон сахарна заводуудай ойро шадар байһан колхозуудта гол түлэб 7—8—9 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ сэбэр парта тариһан нэгэ политой, хартаабха тариһан хоёр политой, сахарай свёкло тариһан нэгэ полиһоо дээшэ бэшэ, намарай тарилга хэһэн 1—2 политой, бусад хабарай тарилга хэһэн 2—3 политой ба олон жэлэй үбһэ ногоо тариһан хоёр политой байха болоно;

е) овощь тарилгые ехээр эрхилдэг колхозуудта 6-7-8 политой севооборордуудые бии болгохо, тиихэдээ олон жэлэй үбһэ ногоо тариһан 1—2 политой, овощьной культурые тариһан 3—4 политой байха гү, али овощьной ба полевой тарилга хэдэг хоёр севооборордтой байха болоно;

ж) сабшалангай ба бэлшээриин үбһэ ногоонуудай үрһэ таридаг рассаднигуудай районуудай колхозуудта 3—4 жэлэй турша соо үрһэ ургуулха ногоо тарихаар севооборордые бии болгохо.

Хара шоройтой бэшэ газартай колхозуудта намаг газарнуудые хатааха ба эдлэхэ тушаа хүдэлмэри хэжэ, тиимэ газарнуудые гол түлэб малай тэжээл тариха севооборордо хэрэглэхэ. Наг шэбхын хажуугаар севооборордой полидо торфяной компост тарааха. фосфоритна гурил. извеско тарааха. гүнзэгыгөөр хахалха ябадалые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Б. Центральна-хара шоройтой областьнуудта (Воронежско, Курска, Орловско, Пензенскэ, Тамбовска, Ульяновска областьнууд, мүн тэрэшэлэн Башкирска АССР-эй хада модотой районуудай колхозуудта):

а) центральна-хара шоройтой областьнуудай колхозуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севооборордые бии болгохо, тиихэдээ хара парта тариха 1—2 политой, олон жэлэй ногоо тариха 2 политой ба орооһото, техническэ болон бусад культурануудые тариха 4—6 политой байха болоно.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй Совнаркомдо

Колхозуудта севооборот бии болгохо ба ашаглаха хэрэгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Үлэмжэ ехэ шиигтэй газартай районуудай колхозуудта намарай тарилгые сэбэр пар дээрэшье, мүн нэгэ жэлэй ногоо, гү али ороohото бобово культурануудые парта тариха болоно:

б) свёкло таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ хара пар дээрэ тариха 1—2 политой, олон жэлэй ногоо тариха 1—2 политой, сахарай свёклые оруулалсан пропашной культурануудые тариха 2 политой болон ороohото олон бусад культурануудые тариха 3—4 политой байха болоно.

В. Зүүн урдахи областьнуудай колхозуудта (Астраханьска область, Башкирска АССР, хада модотой районуудhаа бэшээрээ Куйбышевска, Саратовска, Сталинградска, Чкаловска, Ростовско, Актюбинска, Гурьевска, Баруун-Казахстанска болон Кустанайска областьнууд):

а) Ростовско областиин үлэмжэ ехэ шиигтэй районуудhаа бэшээрээ, зүүн-урдахи областьнуудай колхозуудта 8-9-10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ хара пар дээрэ намарай тарилга хэхэ 1—2 политой, олон жэлэй ногоо тариха 3 хүртэр политой болон ороohото, техническэ болон бусад культурануудые тариха 5—6 политой байха болоно.

Үлэмжэ гандадаг районуудай колхозуудта олон жэлэй ногоо таридаг 3—4 политой севооборот бии болгожо, тэндэ хабарай шэниисын тарилгын зарим хубиие пар дээрэ хэхэ;

б) Ростовско областиин үлэмжэ шиигтэй районуудай колхозуудта гол түлэб 8-9-10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ сэбэр хара пар дээрэ тариха 1—2 политой, намарай тарилга хэхэ 2—3 политой, олон жэлэй ногоо тариха хоёр политой ба бусад культурануудые тариха 3—5 политой байха болоно, тиин намарай тарилгые ганса сэбэр пар дээрэ хэхэ бэшэ, мүн эртэ таригдаhан пропашной культурануудай сэбэр парай хойдо тээ орохо олон жэлэй ногоо ба намарай тарилга хэhэн газарые хүндэлөөшэнь хахалжа хэхэ болоно;

в) альhэтэй хүнгэн шанартай хүрьhэтэй газарта бахчево культурые ехээр таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ намарай тарилга хэхэ сэбэр парай нэгэ политой, олон жэлэй ногоо тариха 2—3 политой ба бахчево культурые тариха хоёр политой байха болоно;

г) үлэмжэ гандадаг районуудай колхозуудта олон жэлэй ногоое хахалангүйгөөр тариха;

д) севооборот хэхэ гэжэ олон жэлэй ногоо тариhан газарые түрүүшын ээлжээндэ хабарай шэниисын тарилгада хэрэглэхэ.

Г. Сибириин ба зүүн районуудай колхозуудта (Алтайска хизаар, Бурят-Монгол АССР, Иркутска, Кемеровскэ областьнууд, Красноярска хизаар, Курганска, Новосибирска, Челябинска, Омско областьнууд, Приморско, Томско, Тюменьскэ областьнууд, Хабаровска хизаар, Читинскэ область, Якутска АССР, Казахска ССР-эй Акмолинска, Зүүн-Казахстанска, Караганинска, Кокчетавска, Павлодарска, Хойто-Казахстанска болон Семипалатинска областьнууд):

а) хүдөө тала газартай районуудай колхозуудта гол түлэб 9—10 политой севооборот, модотой тала болон ойн хажуудахи районуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ намарай тарилга болон хабарай шэниисэ тариха сэбэр партай 1—2 политой, олон жэлэй ногоо (житнягтай люцерн гү, али американска хяагтай, тимофеевкэтэй холиhон клевер ба бусад) тариха 2—3 поли ба ороohото, техническэ болон бусад культурануудые тариха 4-hөө 6 хүртэр политой байха болоно. Олон жэлэй ногоо тариhан газарые түрүүшын ээлжээндэ хабарай шэниисэ тарихаар хэрэглэхэ;

б) Хабаровска болон Приморско хизаарнуудай колхозуудта гол түлэб 8-9-10 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ сэбэр парта тариха нэгэ-хоёр политой, олон жэлэй ногоо тариха хоёр политой, пропашной болон техническэ культуранууд (соёо) тариха 2—3 политой ба ороohото болон бусад культурануудые тариха 3—5 хүртэр политой байха болоно.

Д. Зүүн зүгэй хүдөө талын ба модото талын районуудай колхозуудта, зүүн-урда зүгэй ба центральна хара шоройтой областьнуудай колхозуудта:

а) үниинэй амаржа байhан ба ойроо хүртөөгүй газараар элбэг байhан зүүн зүгэй хүдөө талын ба модото талын районуудай болон зүүн-урда зүгэй колхозуудта 3—4 ба бүришье олон политой олон жэлэй ногоо тариха севооборот бии болгохыень hайшааха, мүн тэрэшэлэн дан ехээр хахалагдаhан ба бөг бүртаг болоhон газарые амаруулхаар севообородые бии болгохо.

Нютагайнь условинууд дээрэhээ дулдыдуулан амаруулха газар олохо болзор тогтоохыень районно газарай таhагуудта даалгаха:

б) центральна хара шоройтой областьнуудта Ростовско областьдо, Волга шадарай баруун талын районуудта Чкаловска областьдо болон Башкирска АССР-тэ уhанай урасхалда ба hалхиндэ үлеэгдэжэ гэмтэhэн хүрьhэтэй газарай нилээд ехэ бии байhан дээрэhээ тэдэ газарнуудые еабшалангай болгохо гү, али 3—4 политой тусгаар севооборот бии болгохыень колхозуудта hайшааха. Тиихэдээ дан ехээр гандадаг районуудта гол түлэб сэбэр пар болон пропашной культурануудые хэрэглэнгүйгөөр олон жэлэй ногоо тариха 5 политой севооборот бии болгохо. Мүн тэрэшэлэн тарианай газарые халхалха модото полосануудые зүбөөр хубааха бии болгохо ябадалые хангаха.

Гандадаг районуудай колхоз бүхэн үнэтэ культурануудые тарихын тула уhалууриин газартай болохын тулада газараа уhалхаар тэндэхи нютагайнгаа нуурмагуудые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ колхозуудта дурадхаха. Уhалдаг газарай участогууд дээрэ сэбэр пар хэрэглэнгүй ногоо тариха тусгаар севооборот бии болгохо;

в) хүдөө талын ба модото талын зүүн районуудай болон зүүн-урда зүгэй колхозуудта ба мүн центральна хара шоройтой газарнуудай колхозуудта севооборот бии болгохо дээрээ доро дурсагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ гэбэл: тарианай газарнуудые халхалха модотой полосануудые бии болгоходоо түргэнөөр ургадаг үрэжэлтэ модо, мүн тэрэшэлэн hөөгтэ ба жэмэстэ модонуудые тариха; тарианай газарые халхалха гэhэн зорилготойгоор таригдаhан модо бургааhануудые отолжо болохогүй гэжэ колхозуудые хорихо, хэслүүр ба ганга газарта ургаhан элдэбын модо бургааhануудые бүрин бүтэн байлгаха;

г) зүүн зүгэй болон зүүн-урдахи хүдөө талын ба модото талын районуудай колхозуудта кулисна пар үргэнөөр хэрэглэхые, саhа тогтоохо болон хабарай hайрамай уhа тарааха гэжэ hайшааха.

Е. Хойто Кавказай ба Крымэй колхозуудта (Дагестанска АССР, Грозненско область, Кабардинска АССР, Краснодарска хизаар, Хойто-Осетинскэ АССР, Ставропольско хизаар, Крымскэ АССР):

а) ороohото культурануудые үлэмжэ ехээр таридаг Хойто Кавказай колхозуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севооборот бии болгожо, тэндэ сэбэр, гол түлэб хара партай нэгэ поли, олон жэлэй ногоо тариха 2—3 политой, намарай тарилга хэхэ 3—4 политой, бусад культурануудые тариха 3 хүртэр политой байха юм: Дагестанска АССР-эй Грозненско областиин болон Ставропольско хизаарай гандадаг районуудта сэбэр парта тариха хоёр политой байха; намарай ба пропашной культурануудые (кукуруза, наран сэсэг, фасоль болон бусад) культурануудые нилээд ехээр таридаг байhан шииг нойтоор элбэг байдаг районуудай колхозуудта намарай тарилгые пропашной культура гү, али бусад таарамжатай тарилга хэгдэhэн газарта тарижа пар хэрэглэхэгүй севооборот бии болгохо.

Свёкло таридаг колхозуудта ехэнхидээ 7-8-9-10 политой севообородые бии болгожо, сэбэр гү, али таригдаhан пар хэрэглэхэ 1 политой ба олон жэлэй ногоо тариха 2 политой байха болоно.

Сагаан будаа таридаг колхозуудта гол түлэб 5—6 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ олон жэлэй ногоо таридаг 2 политой, сагаан будаа таридаг 2—3 политой болон пропашной культура гү, али ногоо тарижа утгэжүүлхэ гэhэн парай 1 политой байха болоно.

б) ороohото культурануудые үлэмжэ ехээр таридаг Крымскэ АССР-эй колхозуудта 8-9-10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ сэбэр ба гол түлэб хара партай 2 хүртэр политой, намарай тарилга хэхэ 4 хүртэр политой, олон жэлэй ногоо тариха 2—3 политой ба хабарай тарилга хэхэ 1—3 политой байха болоно.

Ж. Украинска болон Молдавска ССР-эй колхозуудта: «Украинска ССР-эй колхозууд ба совхозуудта зүбөөр хэгдэхэ севооборот бии болгохо тухай» СССР-эй Совнаркомой 1940 оной мартын 5-да гаргаhан тогтоолтой зохилдуулан:

а) свёкло таридаг колхозуудта клевер болон эспарцет таридаг колхозуудта 7—8 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ люцерн таридаг колхозуудта 8-9-10 политой, залаата культуранууды (тэдэнhээ 2—3-ниинь намарай тарилга) 4—5 политой, пропашной культура (свёклые оруулжа) 1—2 политой, хара гү, али таригдаhан партай нэгэ поли, клевер болон эспарцет таридаг районуудта олон жэлэй ногоо тариха нэгэ политой ба люцерн таридаг районуудта ногоо тариха хоёр политой байха болоно;

б) лён таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ хара гү, али таригдаhан партай нэгэ политой, намарай тарилга хэхэ 2-hоо доошо бэшэ политой, олон жэлэй ногоо таридаг хоёр политой, лён тариха нэгэнhээ дээшэ бэшэ политой ба хабарай залаата болон пропашной культурануудые тариха 2—3 политой байха болоно;

в) хүдөө талын районууд, мүн тэрэшэлэн томо томо малажалай фермэнүүдтэй колхозуудта гол түлэб: 9 ба 10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ хара партай нэгэ поли, залаата культурануудые тариха (тэдэнhээ 3—4 полинь намарай тарилга хэхэ) 4—5 политой, пропашной культурануудые тариха 1—2 политой болон олон жэлэй ногоо тариха хоёр политой байха болоно.

З. Дундада Азиин болон Казахска ССР-эй урда областьнуудай колхозуудта (Узбекскэ, Киргизскэ, Таджикска, Туркменскэ ССР, Алма-Атинска, Джамбульска, Кзыл-Ординска, Талды-Курганска, Урда-Казахстанска областьнууд).

а) Узбекскэ, Туркменскэ Таджикска, Киргизскэ ССР-эй болон Казахска ССР-эй урда областьнуудай хлопок таридаг колхозуудта уhалууриин газар дээрэ гол түлэб 7-8-9-10 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ олон жэлэй ногоо тариха гурба политой, хлопок тариха 3-4-5 политой ба бусад культурануудые тариха нэгэ политой байха;

б) люцернын үрhэ ехээр таридаг колхозуудта (Кара-Калпакска АССР, Хорезмскэ болон Ташауска областьнууд) севообородуудые тариха полинуудай тоо дүрбэ хүртэр олон болгохо; тиихэдээ түргэн болбосордог сортнуудые дэлгэрүүлхэ тухай тусгаар анхарал табиха;

б) севооборот соо олон жэлэй ногоо тариха ябадалые хушангүйгөөр ба мүн залаата культуранууды хушалтатайгаар хэхэ;

г) уhалдаггүй газар дээрэ гол түлэб 8-9-10 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ олон жэлэй ногоо тариха 2—3 политой, парай 1—2 политой, ороohото, тоhото ба бусад культуранууды тариха 4—6 политой байха болоно;

д) севооборот соо hолоомын узуурта тарилга хэхэ ябадалые уhалууриин газартай районуудай колхозуудта үргэнөөр хэрэглэхыень hайшааха;

И. Закавказына республиканууддай колхозуудта (Азербайджанска, Армянска болон Грузинска ССР):

а) ороohото культурануудые үлэмжэ ехээр таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севооборот бии болгохо, тиихэдээ сэбэр, гол түлэб хара партай нэгэ поли, намарай тарилга хэхэ 4 хүртэр поли, олон жэлэй ногоо тариха 2—3 поли болон бусад культуранууды тариха 4—5 поли байха болоно.

Пропашной культурануудай тарилгые үлэмжэ ехээр эрхилдэг колхозуудта сэбэр пар хэрэглэнгүй севооборот бии болгохо ябадалые зүбшөөрхэ;

Азербайджанска болон Армянска ССР-эй хлопок таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9-10 политой севообородые бии болгохо, тиихэдээ олон жэлэй ногоо тариха 2—3 политой, хлопок тариха 3—5 политой бусад культуранууды тариха 2—3 хүртэр политой байха болоно.

Угаа ехэ хужартай газарта олон жэлэй ногоо тариха 4 политой севооборот бии болгохо;

в) Армянска болон Грузинска ССР-эй свёкло таридаг колхозуудта гол түлэб 7-8-9 политой севооборот бии болгохо, тэндэ сэбэр пар гү, али таригдаhан парай нэгэ политой ба олон жэлэй ногоо тариха 2 политой байха болоно.

Хойто Кавказай, Крымэй болон Закавказиин колхозуудта намарай тарилгые сэбэр ба гол түлэб хара пар дээрэ, парай удаа тээ орохо намарай тарилга хэhэн газарта, пропашной культуранууд болон олон жэлэй ногоо тариhан газарта хэхэ зэргэтэй.

Ногоо тарижа газараа утгэжүүлхэ, hолоомын узуурта тариха, мүн тэрэшэлэн зундаа хартаабха hуулгаха ябадалые үргэнөөр хэрэглэхыень колхозуудта hайшааха.

10. Колхоз бүхэндэ нэгэ полевой севооборот байха гуримтайгаар тогтоохо: хоёр гү, али бүри дээшэ полевой севооборот бии болгохо ябадалые хүрhэнэйнгөө талаар тал ондоо газартай байhан зарим колхозуудта, мүн угаа холо хабтайhан гү, али энэ тэндэ бутарhан гү, али нэгэ хэдэн селенинуудые пэгэдхэhэн дээрэhээ нэжээд полевой севообородые бии болгоходонь полеводческо бригаданууд дэмы холо ябадал хэхэ ушар гарха байhан колхозуудта хэжэ болохо.

Овощьной культуранууд, улhа, кок-сагиз, тамхи болон бусад тусхай культурануудые үлэмжэ ехээр таридаг колхозуудта, хэрбээ эдэ культурануудай полевой гү, али малай тэжээлэй тарилга хэхэ севооборот соо багтаагүй байгаа хадань, эдэ культурануудта гэжэ үбhэ ногоо тарихаар тусгаар севообородые бии болгохо.

11. Малай тэжээлэй базые эмхидхэхын зорилгоор полевой севооборододой хажуугаар малай тэжээлые тариха севообородые түрүүшын ээлжээндэ еабшалан хадалангаар хүсэд хангагданги бэшэ байhан малажалай фермэнүүдтэй колхозуудта, мүн тэрэшэлэн полевой севооборододой холо байhан ушарhаа силосно культуранууд болон ногоо тарилгые багтаахада таарамжагүй байhан колхозуудта бии болгохо байна.

12. Олон жэлэй ногоо үшөө таряадүй байhан колхозуудта тэдэнэй газарые эдэлхэ гуримые түргэнөөр байгуулхын зорилгоор үбhэ ногоо тарихаар гү, али тарингүйгөөр севооборот бии болгохо, тиихэ зуураа эсхэмжэлэгдэhэн полинуудай хилые эбдэнгүйгөөр үбhэ ногоо тариха зүб севооборотто саашадаа колхоз бүхэнэй орохо ябадалые хангаха тиимэ олон полинуудые эсхэмжэлэн таhалха хэрэгтэй.

13. «Севообородые түргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ болон тэдэ олон жэлэй ногоо тариха ябадалые үргэнөөр хэрэглэхын зорилгоор ойрын 2—3 жэл соо колхозууд севооборот соо ороhон үбhэ ногооной тарилгые өөрынгөө үбhөөр хүсэд хангажа шадахаар болохо боломжолготойгоор колхоз бүхэндэ олон жэлэй үбhэ ногооной үрhэ тариха ябадалые хангаха.

Олон жэлэй үбhэ ногоо тариха үрhэнэй участогуудай хэмжээе колхоз бүхэндэ районно газарай таhаг колхозой правленитэй хамта зохёожо тогтоохо.

Нютаг дээрээ эрхим hайнаар ургадаг үбэлэй хүйтэнhөө ба ган гасуурhаа айхагүй олон жэлэй таримал ногооной софтнуудай үрhыень элирүүлэн олохо ба таhалха тухай тусгаар анхарал хандуулха.

14. Тарианай бог үбhэ үрмэдэhэнтэй үлэмжэ hайнаар тэмсэхын зорилгоор hолоомын узуурые урилшалан лущени хээд культурна хахалалга (хутагатай плугаар) хэхэ гэжэ академик Вильямсын hайшаан дурадхаhан намарай эллүүрилгын системые мүн тэрэшэлэн гандалаггүй районуудта хара ба эртын парнуудые эллүүрилхэ ябадалые үргэнөөр дэлгэрүүлхыень СССР-эй Наркомзем, хизаарай (областной) исполкомууд болон республиканууддай совнаркомуудые уялгалха.

Гандадаг районуудта зунай сагта хаhа саг соонь культиваци хэжэ, пар дээрэ үбhэ үрмэдэhэ ургуулангүй бамбагар зөөлэнөөр байлгаха.

15. Колхозуудта севооборот зохёохо ба бэелүүлхэ тушаа йимэ гурим тогтоохо гэбэл:

а) МТС-тэ харьяатай колхозуудта севооборот бии болгохо ба ашаглан хэрэглэхэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ ба сэхэ хүтэлбэрилхэ ябадал МТС-тэ тохоглохо, тиихэдэ МТС-тэ харьяадахагүй колхозуудта ба район доторох бүхы дээрэнь районно газарай таhагуудта даалгаха;

б) севооборот бии болгохо проектые [illegible]

тэлбэри доро хэгдэхэ болоно.

Севооборот бии болгохо гэжэ зохёогдоhон проектые райзодо шалгажа үзэhэнэйнь hүүлээр колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, тус проектые зохёоходо хабаадалсаhан колхозой түрүүлэгшэ, агроном болон газар эсхэмжэлэгшын хабаадалгатайгаар, мүн тэрэшэлэн райзогой главна агрономой хабаадалгатайгаар эрхэ бэшэ райисполкомоор баталагдаха юм;

в) райисполкомоор баталагдаhан проект бэелүүлэгдэhэнэй (полинуудай, бригадануудай участогуудай хилэнүүд илгагдажа таhалагдаха, тэдэнэй хоорондохи тэмдэгүүдые табиха гэхэ мэтэ), hүүлээр колхоздонь райисполком иимэ документнүүдые үгэхэ юм гэбэл: севообородые батлаhан тухай протокол, севообородые ашаглан хэрэглэхэ түсэб, полинуудые хубаарилhан чертёж гэхэ мэтэ болоно.

Полиие эсхэмжэлхэ ябадал халаа газар эсхэмжэлэгшэ гү, (колхоз соо газар hайжаруулха талаар севооборот бии болгоходоо) гү, али hурган бэлэдхэгдэhэн колхозно хэмжүүршэд агроном ба газар эсхэмжэлхэ мэргэжэлтэнэй ударидалга доро хэхэ байна.

16. Севооборот бии болгохо түсэбтэй байhан колхозуудта энэ хүдэлмэриие хэхын тулада агрономууд ба газар эсхэмжэлэгшэдые даалгажа үгэхыень райисполкомуудые уялгалха.

17. Хабартаа тарилгын дүүрэмсээр ба намартаа намарай тарилга болон пар хахалалгые дүүргэмсээр жэлдээ хоёр дахин тарилгаа хэр зэргээр хэжэ байhантайнь сасуулжа, севооборотто ороhон түсэбыень агрономой хүтэлбэри доро шалгаха ба тодоруулха ябадалые колхоз бүхэндэ эмхидхэхэ.

Газараа эсхэмжэлэн таhалжа эхилhэн жэлhээ тооложо олон жэлэй ногоо тариха пар хахалха зүб севооборотто орохо болзор хадаа 3—5 жэлhээ үлүү байха ёhогүй гэжэ тогтоохо.

18. Урда жэлдэ севооборододой полидо ямар тарилга хэгдэhэн ба ургаса абтаhаниинь болон, мүн тэрэ жэлэй тарилгые жэл бүриндэ колхозуудай тусгаар данса соо бэшэхыень районой ахалагша агрономууд болон газар эсхэмжэлэгшэдээр дамжуулан эмхидхэхэ.

19. Колхозуудта севооборот бии болгогдоhониие район бүхэндэ гү, али газарай таhаг бүхэндэ тэмдэглэхэ ябадалые 1945 онhоо эхилэн райзогой главна агроном хэхэ ёhотой.

Тэрэ дансые хэр зүбөөр хүтэлжэ байhаниинь ба мүн тэрэшэлэн область, хизаар, республика дотор бии болгогдоhон севообородые хэр зэргэ зүбөөр hэргээн бодхоожо ба хэжэ байhыень облзо, крайзо, республикын наркомземүүдэй главна агрономууд хэхэ уялгатай.

20. 1945 оной турша соо 1946 ондо севооборот бии болгожо эхилхэ колхозуудай хэhэн бэлэдхэлэй хүдэлмэриие иигэжэ хэхэ гэбэл:

а) бии бүхы газарайнгаа үндэhэ hүүри дээрэ ба үбэлэй сагта газараа хаража үзэhэнэй эсэстэ 1946 оной хабарай тарилгын эхилтэр севооборододой бэлэдхэлэй хүдэлмэриие хэхын тулада участок бүхэниие таатай hайнаар хэрэглэхээр үбэлэй хүйтэн болтор колхозой газар элдүүриин байдалые шалгажа үзэхэ;

б) колхозой газарай түсэб гү, али схемын зурагые 1945 оной тарилга хэhэн үкар байдалые заалсажа зохёон бэлэдхэхэ.

21. Севооборот бии болгохо ба hэргээн бодхоохо жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө, мүн тэрэшэлэн севооборододой полидо тарилгын даалгабаринуудые зүбөөр багтаажа оруулхын түлөө сэхэ харюусалгые районно испэлкомуудай түрүүлэгшэнэртэ, районно газарай таhагые даагшанар ба главно агрономуудта, МТС-эй директорнууд болон ахалагша агрономуудта, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ даалгаха.

Райзогой главна агрономой зүбшөөрэлгүйгөөр севооборот ашаглан хэрэглэхэ түсэбтэ хубилалта оруулха ябадалые хорихо.

22. Севооборот бии болгохын тулада, районно газарай таhагуудта туhалхын тулада алибаа албан газарнууд болон предприятинуудта хүдэлмэрилжэ байhан агрономууд болон газар эсхэмжэлэгшэдые тэдэнэ саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ стаж болон хүдэлжэ байhан газарайнь [illegible]

23. 1945 оной [illegible] совнарко-муүд болон хизаарай (областной) исполкомуудые уялгалха гэбэл:

а) севооборододуудай асуудалнууд тушаа богони болзорой (хоёр неделиhээ нэгэ hара хүртэр) курснуудта агрономууд болон газар эсхэмжэлэгшэдые hурган бэлдэхэ, тиихэдээ тэрэ курсын гаргашые республиканска болон нютагай бюджедээр даажа абаха;

б) колхоз бүхэндэ нэгэ хоёр колхозно хэмжүүршэниие бии болгохоор колхозно хэмжүүршэдые hурган бэлэдхэхэ, тиихэдээ курсын гаргашые колхозой зөөреэр түлэхэ.

24. Севообородые hэргээн бодхооhон ба бии болгохо хүдэлмэриин жэлэй түсэбые дүүргэhэн ба үлүү гартар дүүргэhэнэй түлөө, мүн тэрэшэлэн колхозуудта севообородые hайн шанартайгаар ашаглан хэрэглэhэнэй түлөө республикын наркомземүүдэй агрономууд болон газар эсхэмжэлэгшэд, хизаарай, областной ба районно газарай таhагуудай ба МТС-үүдэй агрономонууд ба газар эсхэмжэлэгшэд 1945 онhоо эхилэн СССР-эй Наркомземэй приказаар союзна бюджедэй мүнгэнhөө 3 hарын салин үгэхэ хүртэр хэмжээтэйгээр шагнагдаха байна.

1945 ондо шагнахын тулада МТС-эй сметэhээ шухала хэрэгтэй мүнгэн зөөри гаргашалхые СССР-эй Наркомземдэ зүбшөөрэл олгохо.

25. 1945 оной июль hараhаа эхилэн «Советская агрономия» гэжэ hара бүридэ гараха научно-үйлэдбэриин журналые 15.000 экземпляр тиражтайгаар ба 6 печатна лист хэмжээтэйгээр хэблэн гаргаха ябадалые hэргээхыень СССР-эй Наркомземдэ зүбшөөрэл олгохо. Тус журналые хэблэн гаргаха хэрэгые РСФСР-эй ОГИЗ-до (Сельхозгиз) даалгаха.

26. СССР-эй Наркомземэй үгэhэн формын ёhoop районно газарай таhагуудта хэрэгтэй севообородые регистрацилха районно дансануудые хоёр hарын болзор соо хэблэжэ гаргаха ба 1945 оной турша соо севооборододой асуудал тушаа научна ба научно-популярна номуудые хэдэн олоор хэблэн гаргахыень РСФСР-эй ОГИЗ-ые уялгалха.

27. Колхозуудта севооборододуудые hэргээн бодхоохо, бии болгохо, мүн тэрэшэлэн ашаглан хэрэглэхэ тушаа хүдэлмэриин ямараар ябажа байhан тухай тоосоото мэдээсэлнүүдые СССР-эй Совнарком ба СССР-эй Наркомземдэ анхан түрүүшынхеэ 1945 оной сентябриин 1 болтор ба хоёрдохинь 1945 оной декабриин 31 болтор үгэхыень республикын совнаркомууд болон хизаарай (областной) исполкомуудые уялгалха.

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨН

Республикын аймагуудаар хабарай тарилгын ябаса тухай БМАССР-эй Наркомземэй мэдээ

1945 оной июниин 20.

Аймагууд	Яровой тарилгын бүхы түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)	Ороohото бобово тарилгын түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)
1. Хориин	99,2	101,3
2. Тарбагатайн	98,5	107,6
3. Закаменай	98,1	105,5
4. Иволгын	97,9	110,0
5. Курумканай	97,3	100,1
6. Хэжэнгын	93,2	100,2
7. Кабанскын	92,3	101,9
8. Мухар-Шэбэрэй	91,9	103,3
9. Яруунын	91,7	97,9
10. Бичурын	91,3	103,9
11. Ториин	91,0	108,2
12. Заиграйн	88,5	101,0
13. Баргажанай	87,9	91,6
14. Б-Кударын	86,8	93,3
15. Х-Байгалай	86,5	100,0
16. Кударын	84,1	102,1
17. Түнхэнэй	83,5	87,6
18. Кяхтын	80,8	101,5
19. Зэдын	80,2	103,0
20. Сэлэнгын	79,5	104,6
21. Прибайкальска	78,9	89,6
22. Баунтын	68,1	84,1
23. Ахын	42,2	62,0
Хамта.	89,8	101,8

Залуушуулай эршэтэ ажал

„Заветы Ильича“ колхозой залуушуул хабарай полевой хүдэлмэридэ хамагые илажа ябанхай. Залуушуулhаа бүридэhэн звеное даагша Ж. Галсанова тарилгада ороhонhоо хойшо үдэр бүриингөө нормо 140 процент дүүргэжэ, үеынгөө нүхэдтэ үльгэр жэшээ харуулна. Энэ звеногой 8 члэнэй дундаhаа үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгардаг залуушуул Цыремпилова, Тацыкова ба бусад полевой хүдэлмэриин үедэхи социалистическэ мүрысөөндэ колхоз соогоо түрүүлэнхэй.

Тарианажалай нэгэдэхи бригадын дэргэдэхи звеное даагша нүхэр Дадеева хүдэлмэреэ баhал хурдан темптэйгээр табижа шаданхай. Нүхэр Дадеева өөрөө 0,80 гектарай орондо, үргэлжэ 1,20 га хүргэнэ. Тэрэшэлэн энэ звеногой 6 хүн нормонуудаа ходо үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Дурсагдагша артелиин полевой хүдэлмэриин эдэ түрүүшүүл Ториин аймаг соо магтаалтай болонхой.

Д. Цыдыпов.

Техническэ харууhа зүбөөр хэжэ тракторнуудай хүдэлмэри hайжаруулха

«Полевой хүдэлмэринүүдэй үедэ тракторнуудай хүдэлмэриие hайжаруулха тухай» ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой тогтоолой гараhанhаа хойшо Кяхтын машинно-тракторна станциин 10-дахи тракторна бригада тракторнуудайнгаа хойноhоо техническэ харууhа hайнаар хэдэг болоо. Тэрэнэй ашаар энэ бригадын трактористнууд үндэр бүтээсэ түйладаг ба үнэтэ горючи арбилдаг болоhон байна.

Тус бригадын трактористнууд тохёолдоhон дутуу дунданууда ябууд дундаа усадхадаг болонхой. hаянай тракторнуудай миил байха ябадал болиhон байна. Залуу трактористнуудта туhалха, тэдэнэй мэргэжэл шадабаринуудые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри эндэ hайнаар ябуулагдана. Трактористнууд Шустова, Федосеев гэгшэд колёсно трактораар хүдэлмэрилдэг юм. Эдэнэр тракторнуудаа эзэн ёhoop харууhалжа саг соонь заправка хэдэг болонхой. Тэрэнэй ашаар дээрэхи хоёр трактористнууд халаанайнгаа даалгабариие hайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Энэ бригадые хүтэлбэрилэгшэ Дондок Батуев тракторнуудаа хүсэд хэрэглэхэ, бүрин бүтэн байлгаха эрэгтэ бүхы трактористнуудаа элсүүлжэ шаданхай. Хабарай полевой хүдэлмэриин түсэб тус бригадынхид МТС соогоо түрүүлэн 103 процент дүүргэхэ зуураа, 600 килограмм горючи арбилhан байна.

Тарилгын үедэхи социалистическэ мүрысөөндэ илаhан энэ бригадын члэнүүд МТС-эй дирекци ба партийна организациин дамжуулга Улаан туг барииhаар.

Зүгөөр, Кяхтын МТС-тэ Батуевай бригадынхиинь шэнгеэр хүдэлмэрилдэг трактористнууд үсөөн байна. [illegible] тракторна бригада ба трактористнууд эндэ олон байха юм. Техническэ харууhалгын муугаар үнгэргэгдэдэг дээрэhээ саг үргэлжэ эбдэржэ тухэреэн суудхэ соо миил байдаг тракторнууд колхоз бүхэндэ бии. Жэшээлхэдэ, Усть-Киранска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторнууд тарилгын эхилhэнhээ хойшо үдэр бүхэндэ шахуу миил байжа байдаг. Энэ мэтын жэшээнүүд ондоошье колхозуудаар олон. Тэдэ гээгдэнги бригаданууд үйлэдбэриингөө даалгабариие дүүргэхэгүйhэн гадна, үнэтэ горючи үлүү гаргашалжа байдаг.

Кяхтын МТС-эй дирекци ба партийна организаци хожомдожо ябаhан тракторна бригаданудай хүдэлмэриие hайжаруулха тушаа бодото хүтэлбэри үгэнэгүй. Түрүүшүүлэй дүршэл шадабариие дэлгэрүүлхэ ябадал эндэ хэрэгсээгдэдэггүй зантай. Тэрэшэлэн трактористнуудай дундахи социалистическэ мүрысөөн хэдэн hара соо шалгагдангүй үлэдэг байха юм.

Хэрбээ дээрэ дурсагдагша дутуунууд усадхагдаад байгаа hаа эндэхи трактористнууд бултадаа Батуевай бригадынхид шэнгеэр хүдэлмэрилжэ шадаха дүүрэн аргатай.

Хабарай тарилгые шиидхэхы үдэрнүүд ба мүн саашадаа пар хахалха, тарияхуряаха мэтын хүдэлмэринүүдэй үедэ трактористнуудай зорилго угаа ехэ байна. Тиимэhээ тракторна бригада, тракторист бүхэн трактор машинануудай хойноhоо эрхим hайн харууhа хэжэ, ушарhан энэ дутагдалнуудаа хары усадхан түрүүшүүдэй зэргэдэ гаража ушалагтай.

А. БАЛЬБУРОВ.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений—2-84 (2 зв.).

Н—00384. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.